

Bemærkninger til lovforslaget

Loven om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser trådte ifølge § 19, stk. 1, i kraft den 1. oktober 1976. Samtidig fastslog stk. 2, at loven ikke kunne anvendes på skader forvoldt ved overtrædelser begået før lovens ikrafttrædelse.

Denne regel er for så vidt i overensstemmelse med, hvad der er den mest sædvanlige skik og brug på området loves ikrafttræden: loven bringes ikke i anvendelse på begivenheder, der ligger forud for dens ikrafttræden.

Der kan imidlertid efter forslagsstillernes opfattelse anføres både juridiske argumenter og rimelighedsbetragtninger imod anvendelse af den mere traditionelle ikrafttrædelsesregel i dette specielle tilfælde.

For det første indeholder den danske grundlov ikke – som det f. eks. er tilfældet med den norske grundlov – noget direkte forbud imod at give love tilbagevirkende kraft. Heller ikke i den almindelige lovgivning findes sådanne forbud, bortset fra en ret speciel bestemmelse i straffeloven hvoraf følger, at skærpende straffelove ikke må gives tilbagevirkende kraft. Men efter det almindelige juridiske princip om, at en nyere lov går forud for en ældre lov, kan selv en sådan bestemmelse til enhver tid tilsidesættes af lovgivningsmagten, sådan som det på det strafferetlige område netop skete ved opgøret efter besættelsestiden.

Den statsretlige litteratur indtager da også en nuanceret holdning til spørgsmålet om tilladeligheden af loves tilbagevirkning. I al fald alle nyere statsretslærde – herunder professorerne Ross, Max Sørensen og Ole Espersen – anlægger en sondring mellem love, der er bebyrdende, og love, der er begunstigende for borgerne. Med hensyn til de første, hvor det mest typiske eksempel nok er ændringer i afgiftslovgivningen, antager doktrinen, at tilbagevirkning er utilstedelig. Dette begrundes man ganske naturligt med et retssikkerhedshensyn. Den borger, der beslutter sig for en disposition, bør altid kunne gøre dette i tillid til, at han ikke på et senere tidspunkt bliver mødt med nye krav eller ændrede strengere regler, som han ikke kendte på handlingstidspunktet.

Det er ganske bemærkelsesværdigt, at uanset denne holdning fra teoriens side er der som bekendt, og ikke mindst i de senere år, fremkommet ganske mange eksempler på, at man har givet, eller foreslået at give, love, der lagde ekstra byrder på borgerne, tilbagevirkende kraft.

Når det derimod kommer til de begunstigende love, udtaler statsretsteoretikerne sig ikke imod tilbagevirkning. Det ville formentlig også være vanskeligt at finde vægtige argumenter herimod. I al fald er det oplagt, at den bærende idé – retssikkerhedshensynet – ikke kan gøre sig gældende. Der er således rent juridisk intet til hinder for at give den heromhandlede lov en vis tilbagevirkning, hvis man ønsker at gøre det.

Hertil kommer, som ovenfor nævnt, rimelighedsbetragtninger. Man kan ganske vist ikke, når nye ideer trænger igennem og ny lovgivning til borgernes fordel vedtages, lade dette få virkning mere eller mindre uendeligt bagud i tiden. I så henseende kan der være grund til at pege på lovens § 13, hvorefter nævnet selv for begivenheder, der er indtruffet efter den 1. oktober 1976, ikke kan behandle ansøgninger, blot der er forløbet mere end to år, efter at lovovertrædelsen blev begået. Men for så vidt angår borgere, der er kommet i en vanskelig situation på grund af begivenheder, der er indtruffet umiddelbart før eller i al fald relativ kort tid før indførelsen af det nye system, kan det virke lidet menneskeligt og unødigt hårdt på forhånd kategorisk at afskære enhver mulighed for at yde hjælp.

Et tilfælde af denne type blev omtalt i en stor artikel i B.T. den 4. november 1977 (side 4). Ifølge avisreferatet er sagens centrale omstændigheder følgende:

En sagesløs person blev den 17. september 1976 – altså 14 dage før lovens ikrafttræden – offer for så alvorlig vold, at han fik en del tænder slået ud. I konsekvens heraf skal han have en protese til 9.000 kr. Han er arbejdsløs og kan derfor ikke selv skaffe pengene. Voldsmanden er ikke i stand til at betale. Bistandskontoret har afvist ham. Og som loven om offentlig erstatning til ofre for forbrydel-